

STANOWISKO RZĄDU

I. METRYKA DOKUMENTU

Tytuł
Zielona księga dotycząca dystrybucji utworów audiowizualnych w Internecie w Unii Europejskiej: możliwości i wyzwania związane z jednolitym rynkiem cyfrowym

Data otrzymania dokumentu przez Parlament RP	Data przyjęcia stanowiska przez Komitet do Spraw Europejskich
31 sierpnia 2011 r.	25 stycznia 2012 r.

Sygnatury			
Komisja Europejska	COM(2011) 427	Rada UE	

Instytucja wiodąca
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Instytucje współpracujące

II. CEL DOKUMENTU

Zielona księga dotyczącej dystrybucji utworów audiowizualnych w Internecie w Unii Europejskiej: możliwości i wyzwania związane z jednolitym rynkiem cyfrowym została opublikowana w związku ze strategią Europa 2020, która ma na celu pobudzenie w Europie inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, a także w związku z Europejską agendą cyfrową¹ i komunikatem Komisji „Jednolity rynek w obszarze praw własności intelektualnej”². W zamierzeniu przedmiotowy dokument powinien przyczynić się do rozwoju jednolitego rynku cyfrowego poprzez zainicjowanie debaty poświęconej możliwościom i wyzwaniom związanym z dystrybucją utworów

¹ Europejska agenda cyfrowa: COM (2010) 245 z dnia 19 maja 2010 r.

² Jednolity rynek w obszarze praw własności intelektualnej – Wspieranie kreatywności i innowacji celem zapewnienia wzrostu gospodarczego, atrakcyjnych miejsc pracy oraz wysokiej jakości produktów i usług w Europie: COM (2011) 287 wersja ostateczna z dnia 24 maja 2011 r.

audiowizualnych w Internecie. Celem Zielonej Księgi jest przedstawienie wpływu rozwoju technologicznego na dystrybucję utworów audiowizualnych i kinematograficznych oraz ich dostępność, a także zainicjowanie debaty na temat wariantów opracowania warunków ramowych, które będą korzystne dla europejskiego przemysłu i konsumentów ze względu na ekonomię skali zapewnianą przez jednolity rynek cyfrowy.

III. DOKUMENTY POWIĄZANE

Komunikat Komisji z dnia 3 marca 2010 r. *Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu* COM (2010) 2020

Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów z dnia 19 maja 2011 r. *Europejska Agenda Cyfrowa* COM (2010) 245

Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów z dnia 24 maja 2011 r. *Jednolity rynek w obszarze praw własności intelektualnej – Wspieranie kreatywności i innowacyjności celem zapewnienia wzrostu gospodarczego, atrakcyjnych miejsc pracy oraz wysokiej jakości produktów i usług w Europie.* COM (2011) 287

Komunikat Komisji z dnia 13 kwietnia 2011 r. *Akt o jednolitym rynku – Dwanaście dźwigni na rzecz pobudzenia wzrostu gospodarczego i wzmocnienia zaufania; Wspólnie na rzecz nowego wzrostu gospodarczego.* COM (2011) 206

Komunikat Komisji z dnia 26 września 2001 r. w sprawie niektórych aspektów prawnych dotyczących produkcji kinematograficznych i innych produkcji audiowizualnych COM (2001) 534

Dyrektywa 2010/13/UE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 10 marca 2010 r. w sprawie koordynacji niektórych przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących świadczenia audiowizualnych usług medialnych.

Dyrektywa Rady 93/83/EWG z dnia 27 września 1993 r. w sprawie koordynacji niektórych zasad dotyczących prawa autorskiego oraz praw pokrewnych stosowanych w odniesieniu do przekazu satelitarnego oraz retransmisji droga kablową.

Dyrektywa 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym.

Dyrektywa 2006/115/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. w sprawie prawa najmu i użyczenia oraz niektórych praw pokrewnych prawu autorskiemu w zakresie własności intelektualnej.

IV. STANOWISKO RZĄDU

Rząd Rzeczypospolitej Polskiej potwierdza zasadność podjęcia inicjatyw w kwestii dystrybucji utworów audiowizualnych w Internecie w Unii Europejskiej oraz konieczność dokonania oceny możliwości i wyzwań związanych z jednolitym rynkiem cyfrowym. Rząd RP zgadza się ze stwierdzeniem, iż Internet stwarza sektorowi audiowizualnemu możliwości rozwoju oraz dotarcia do większej liczby odbiorców w Europie i poza nią. Podziela również zdanie, iż z punktu widzenia kultury i twórczości wspieranie rozwoju jednolitego rynku cyfrowego jest szczególnie ważne. W związku z tym niezbędne jest zainicjowanie debaty na temat możliwości i wyzwań związanych z dystrybucją utworów audiowizualnych w Internecie.

Rząd Rzeczypospolitej Polskiej popiera inicjatywę Komisji, dotyczącą przeprowadzenia publicznych konsultacji, a jednocześnie przedstawia następujące stanowisko, odnośnie zidentyfikowanych w dokumencie wyzwań i propozycji działań, odpowiadając na przedstawione w dokumencie pytania.

1. Jakie są główne przeszkody natury prawnej i innej – np. dotyczące praw autorskich – hamujące rozwój jednolitego rynku cyfrowego w zakresie transgranicznej dystrybucji utworów audiowizualnych? Jakie warunki ramowe należy zmienić lub wprowadzić w celu pobudzenia dynamicznego rozwoju jednolitego cyfrowego rynku treści audiowizualnych i ułatwienia licencjonowania obejmującego swym zakresem terytorium kilku państw? Jakie kluczowe cele priorytetowe należy wyznaczyć?

Zdaniem Rządu Rzeczypospolitej Polskiej obecny kształt *acquis communautaire* w obszarze prawa autorskiego nie jest dostosowany do nowych technologicznie form udostępniania utworów audiowizualnych. W celu pobudzenia dynamicznego rozwoju jednolitego cyfrowego rynku treści audiowizualnych i ułatwienia licencjonowania obejmującego swym zakresem terytorium wielu państw konieczna jest między innymi analiza zagadnień związanych z transgranicznym nabywaniem zezwoleń na korzystanie z praw własności intelektualnej oraz stworzenie mechanizmów zapewnienia należytego wynagrodzenia podmiotom praw autorskich w związku z korzystaniem z ich utworów w postaci cyfrowej.

Równocześnie, jedną z głównych przeszkód hamujących rozwój jednolitego rynku cyfrowego w zakresie transgranicznej dystrybucji utworów audiowizualnych jest brak powszechnie dostępnych baz danych o podmiotach uprawnionych do rozpowszechniania dzieł audiowizualnych na poszczególnych polach eksploatacji.

2. Na jakie problemy praktyczne napotykają dostawcy audiowizualnych usług medialnych przy uzyskiwaniu pozwoleń na wykorzystanie praw autorskich do utworów audiowizualnych: a) na terytorium jednego państwa; i b) na terytorium kilku państw? Jakich praw to dotyczy? Jakie mają zastosowania?

Zdaniem Rządu RP jednym z głównych problemów związanych z nabywaniem praw do utworów audiowizualnych w ramach jednolitego europejskiego rynku cyfrowego jest brak ujednoczonego dla wszystkich państw UE katalogu twórców i współtwórców utworu audiowizualnego, którym przysługują związane z tym utworem autorskie prawa majątkowe. W celu zapewnienia pewności prawnej powinien być to zbiór zamknięty, obejmujący np. podmioty wskazane art. 2, par. 2 dyrektywy 2006/116/WE w sprawie czasu ochrony prawa autorskiego i niektórych praw pokrewnych, uzupełniony o głównego operatora obrazu. Wprowadzenie jednakowego wspólnego katalogu, które będzie się wiązało z koniecznością

zmiany regulacji krajowych, jest niezbędnym czynnikiem wprowadzenia jednolitego rynku usług cyfrowych.

Ponadto dostawcy audiowizualnych usług medialnych korzystający z nowych technologii umożliwiających rozpowszechnianie treści napotykać na problemy związane z koniecznością uzupełniającego nabywania praw do utworów audiowizualnych, wyprodukowanych w czasie, kiedy jeszcze nie było możliwe udostępnianie treści audiowizualnych w Internecie. Dotyczy to sytuacji w których dostawcy audiowizualnych usług medialnych nie nabyli praw do utworów w sposób pierwotny.

W Polsce autorskie prawa majątkowe do utworu audiowizualnego powstają w sposób pierwotny na rzecz współtwórców, i to zarówno do całości tego dzieła, jak i do utworów w nim usytuowanych. Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych wprowadza domniemanie, według którego producent utworu audiowizualnego nabywa na mocy umowy o stworzenie utworu albo umowy o wykorzystanie już istniejącego utworu wyłączne prawa majątkowe do eksploatacji tych utworów w ramach utworu audiowizualnego jako całości.

Ten sposób uregulowania został wprowadzony do polskich przepisów dopiero w 2000 roku. Przed tą zmianą autorskie prawa majątkowe do utworu audiowizualnego przysługiwały jego producentowi jako podmiotowi nabywającemu prawa w sposób pierwotny. Oznacza to, że z punktu widzenia dostawcy audiowizualnych usług medialnych zakres poszukiwania uprawnionych, od których można nabyć prawa umożliwiające korzystanie z utworu na nowych polach eksploatacji jest w Polsce uzależniony również od daty powstania utworu.

W większości krajów UE podobnie jak obecnie w Polsce nabywanie autorskich praw majątkowych przez producenta utworu audiowizualnego nie ma charakteru pierwotnego, niemniej jednak prawo europejskie nie wyklucza możliwości uznania producenta za pierwotnego nabywcę tych praw. Rezultatem tego jest brak harmonizacji krajowych porządków prawa w zakresie dotyczącym podmiotów pierwotnie nabywających prawa do utworu audiowizualnego.

W tym kontekście problematyczne jest również przedłużanie okresów ochrony praw i rozpatrzenie na gruncie poszczególnych regulacji krajowych czy wydłużanie okresów ochrony skutkuje odżywaniem praw na rzecz pierwotnie uprawnionego czy ostatniego nabywcy praw.

Ponadto w odniesieniu do licencji ponadgranicznych dostawcy audiowizualnych usług medialnych muszą brać pod uwagę różnice krajowych porządków prawnych państw członkowskich UE dotyczące:

- obowiązywania licencji przymusowych (mandatory contract law rules),
- przepisów regulujących treść i wykonywanie praw osobistych,
- przepisów dotyczących zabezpieczeń technicznych.

W opinii Rządu RP dyskusja wymaga również zagadnienie korzystania z praw, co do których został dokonany tzw. podział rynków (najczęściej dotyczy to koprodukcji).

3. Czy problemy związane z udostępnieniem praw autorskich można rozwiązać poprzez poprawę warunków ramowych w zakresie licencjonowania? Czy oparty na zasadzie terytorialnej system praw autorskich w UE jest właściwy w środowisku internetowym?

Zasada terytorialności praw autorskich pozwala na różnicowanie cen produktów i usług, których komponentem jest prawo autorskie, uwzględniając kryterium zamożności poszczególnych państw członkowskich.

Rząd Rzeczypospolitej Polskiej zwraca uwagę na konieczność analizy skutków orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 4 października 2011 r. w sprawach połączonych C-403/08 *FAPL* i C-429/08 *Karen Murphy*, prowadzącego do osłabienia stosowania zasady terytorialności. Zdaniem Rządu RP powyższe orzeczenie ma

kluczowe znaczenie dla przyszłego modelu licencjonowania nadań satelitarnych. Prowadzić może w przyszłości do zmiany praktyk licencjonowania praw do transmisji sportowych, najprawdopodobniej poprzez konieczność zawierania umów paneuropejskich.

4. Jakie środki technologiczne, np. indywidualne kody dostępu, można by zastosować, aby umożliwić konsumentom dostęp do „swoich” transmisji lub innych usług oraz „swoich” treści, niezależnie od miejsca, w którym się znajdują? Jaki wpływ na takie podejście mogłyby mieć modele licencjonowania?

System warunkowego dostępu do treści zapewnia pewność prawną i kontrolę korzystania z utworów w środowisku internetowym. Jest również gwarantem proporcjonalnego i sprawiedliwego wynagradzania uprawnionych z tytułu utworu audiowizualnego. Indywidualne kody dostępu mogłyby być rozwiązaniem jak najbardziej pożądanym w granicach terytorium pierwotnego udostępnienia treści w sieci. W przypadku obowiązywania zasady terytorialności analizy wymagałoby korzystanie przez użytkownika z kodu poza terytorium na którym dostęp został wykupiony. Ze względu na brak praw lub czynniki ekonomiczne podmiot dystrybuujący mógłby bowiem blokować dostęp do treści poza określonym terytorium.

Zdaniem Rządu RP harmonizacja przepisów prawa autorskiego i praw pokrewnych w zakresie dotyczącym udostępniania treści w Internecie powinna tworzyć warunki umożliwiające legalny dostęp do treści w warunkach ponadgranicznych. Ograniczanie dostępu do treści na różnych terytoriach powinno wynikać z decyzji ekonomicznych podejmowanych przez dostawców audiowizualnych usług medialnych, a nie z różnic w obowiązującym prawie.

5. Jaka byłaby wykonalność oraz korzyści i wady wynikające z rozszerzenia zasady kraju pochodzenia przy zastosowaniu jej do przekazu satelitarnego i audiowizualnych usług medialnych w Internecie? Jaki byłby najbardziej odpowiedni sposób określenia kraju pochodzenia w odniesieniu do transmisji internetowych?

Obecny system prawa autorskiego zbudowany jest w oparciu o zasadę terytorialności. Jednocześnie każda czynność rozpowszechnienia (*communication to the public*) lub publicznego udostępnienia (*making available*) utworu w Internecie wymaga uzyskania zgody uprawnionych z tytułu autorskich praw majątkowych.

Dyrektywa o audiowizualnych usługach medialnych³, która inkorporowała zasady określone uprzednio w Dyrektywie o telewizji bez granic⁴ wprowadza jednakże zasadę stosowania prawa krajowego do audiowizualnych usług medialnych, liniowych lub nielinowych (na żądanie), tj. zasadę stosowania prawa kraju, w którym siedzibę ma dostawca usług medialnych do usług świadczonych na terytorium wszystkich krajów UE (zasada państwa pochodzenia). Dyrektywa ta jednakże nie dotyczy prawa autorskiego. Zdaniem Rządu RP istnieje konieczność wprowadzenia analogicznej regulacji obejmującej swoim przedmiotem prawo autorskie. W związku z brakiem rozciągnięcia zasady państwa pochodzenia wynikającej z Dyrektywy o audiowizualnych usługach medialnych na prawo autorskie, istnieje niepewność co do tego w jaki sposób określać reżim prawnoautorski

³ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/13/UE z dnia 10 marca 2010 r. w sprawie koordynacji niektórych przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących świadczenia audiowizualnych usług medialnych (wersja ujednolicona).

⁴ Dyrektywa 89/552/EWG Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 3 października 1989 r. w sprawie koordynacji niektórych przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących świadczenia audiowizualnych usług medialnych

właściwy w przypadku świadczenia usług audiowizualnych ponad granicami jednego państwa członkowskiego UE.

Zdaniem Rządu RP osiągnięcie celów jednolitego rynku w obszarze audiowizualnych usług medialnych *online* jest zablokowane przez szereg różnic w przepisach krajowych w zakresie prawa autorskiego oraz w pewnym stopniu przez powstającą w związku z tym niepewność prawną. Oznacza to również, że posiadacze tych praw mogą zostać postawieni w sytuacji, w której ich utwory mogą być wykorzystywane bez wypłaty wynagrodzenia. Z drugiej strony indywidualni posiadacze wyłącznych praw w różnych krajach UE mogą blokować korzystanie z posiadanych przez nich praw na terenie innych państw UE. Niepewność prawna stanowi bezpośrednią przeszkodę dla swobodnego świadczenia audiowizualnych usług medialnych w UE.

Zdaniem Rządu RP użyteczny mechanizm dotyczący stosowania zasady państwa pochodzenia na gruncie prawa autorskiego został wprowadzony do przepisów Dyrektywy satelitarno-kablowej⁵. Przepisy tej dyrektywy stanowią, iż licencjonowanie praw odnoszące się do przekazu satelitarnego jest przedmiotem prawa państwa członkowskiego, w którym następuje pierwotne rozpowszechnienie sygnału. W ten sposób dyrektywa legitymizuje wprowadzenie modelu „*one-stop-shop*” w zakresie nabywania praw umożliwiających rozpowszechnianie (nadawanie) utworów na terytorium całej UE, poprzez ich nabycie jedynie na terytorium kraju pochodzenia. Wartość praw niemniej jednak bierze pod uwagę wszystkich rzeczywistych i potencjalnych odbiorców (także poprzez język programu).

Rząd RP opowiada się za rozszerzeniem stosowania zasady państwa pochodzenia w modelu przyjętym w dyrektywie satelitarno-kablowej na wszystkie audiowizualne usługi medialne świadczone za pomocą elektronicznych środków przekazu, w tym w Internecie. Rozszerzenie to, odpowiadające zasadzie neutralności technologicznej powinno być zgodne z przepisami Dyrektywy w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym.

Przyjęcie tej zasady nie powinno podważyć swobody kontraktowej polegającej na możliwości indywidualnego negocjowania umów przez nadawców internetowych i dostawców treści, w szczególności warunków na jakich dany przekaz audiowizualny może zostać udostępniony *online* (zakres terytorialny, wynagrodzenie, stosowane zabezpieczenia techniczne).

Rząd RP wyraża przekonanie, że podstawową korzyścią wynikającą z rozszerzenia zasady kraju pochodzenia na wszystkie audiowizualne usługi medialne, zgodnie z zachowaniem zasady neutralności technologicznej, będzie szerszy dostęp użytkowników mediów elektronicznych do treści.

Rząd RP opowiadając się za wprowadzeniem zasady państwa pochodzenia w odniesieniu do audiowizualnych usług medialnych bez względu na technologię rozpowszechniania bierze pod uwagę, iż przy wprowadzaniu tej zasady należy również wziąć pod uwagę ryzyko *forum shopping*. Zasada państwa pochodzenia może bowiem spowodować przenoszenie się dostawców audiowizualnych usług medialnych pomiędzy państwami członkowskimi, a także poza granice UE, w przypadku różnic co do wymagań stawianych dostawcom usług medialnych w zakresie zabezpieczania praw autorskich. Problemy mogą również dotyczyć krajów, w których rynek usług medialnych jest słabiej rozwinięty, w związku z czym dostawcy funkcjonujący w tych krajach mają słabszą pozycję rynkową. Konieczna jest również analiza wpływu wprowadzenia zasady państwa pochodzenia w odniesieniu do prawa autorskiego na świadczenie usług poza terytorium UE przez dostawców pochodzących z UE jak również wpływ wprowadzenia tej zasady na ochronę autorskich praw osobistych.

⁵ Dyrektywa Rady 93/93/EWG z dnia 27 września 1993 r. w sprawie koordynacji niektórych zasad dotyczących prawa autorskiego oraz praw pokrewnych stosowanych w odniesieniu do przekazu satelitarnego oraz retransmisji drogą kablową (Dz.U.UE L z dnia 6 października 1993 r.)

6. Jakie byłyby koszty i korzyści wynikające z rozszerzenia systemu udostępniania praw autorskich w przypadku transgranicznej retransmisji audiowizualnych usług medialnych drogą kablową bez preferowania żadnej technologii? Czy tego rodzaju rozszerzenie powinno ograniczać się do „środowisk zamkniętych”, takich jak IPTV, czy też powinno objąć wszystkie formy otwartych retransmisji (simulcasting) przez Internet?

Polska opowiada się zdecydowanie za wprowadzeniem zasady neutralności technologicznej dotyczącej różnych sposobów rozpowszechniania utworów audiowizualnych. Neutralność technologiczna jest warunkiem koniecznym zachowania reguł uczciwej i niczym niezakłóconej konkurencji. Zróżnicowanie zakresu i treści praw w oparciu o różnice dotyczące technologii rozpowszechniania jest niekorzystne zarówno dla użytkowników jak i uprawnionych, głównie ze względu na niepewność prawną związaną ze świadczeniem audiowizualnych usług medialnych. Zdaniem Rządu RP to nie technologia, ale skutki ekonomiczne powinny być decydującym kryterium stosowanej regulacji. Przykładowo retransmisja przez Internet (simulcasting) pod względem ekonomicznym jest zbliżona do reemisji kablowej. W szczególności dotyczy to sieci IPTV (systemów zamkniętych), ale rozciąga się również na rozpowszechnianie w otwartym Internecie.

7. Czy w świetle szybkiego rozwoju sieci społecznych i serwisów społecznościowych opartych na tworzeniu i wprowadzaniu treści internetowych przez użytkowników końcowych (blogi, podcasty, posty, wiki, mash-upy, wymiana plików i wideo) konieczne jest podjęcie szczególnych środków?

Obecnie nie wydaje się konieczne podjęcie jakichkolwiek szczególnych środków wobec sieci społecznych i serwisów społecznościowych. Serwisy te bowiem w doskonały sposób rozwijają się same. Podejmowanie działań regulacyjnych, w szczególności w zakresie prawa autorskiego w tym obszarze, mogłoby jedynie zahamować rozwój tych serwisów w UE, jako że osłabiłoby konkurencyjność tych projektów wobec najpopularniejszych sieci i serwisów zarejestrowanych poza granicami UE (głównie w USA).

Trudno byłoby też wskazać, jak miałyby wyglądać taka regulacja i czego miałyby dotyczyć, zwłaszcza, że odpowiedzialność za treści zamieszczone w serwisach ponosi podmiot, który je zamieszcza, a nie dostawca usługi czy operator serwisu (nie ponoszący odpowiedzialności redakcyjnej). W odniesieniu do serwisów społecznościowych należy mieć na uwadze prawa podstawowe obywateli Unii Europejskiej, w tym w szczególności prawo do swobody wypowiedzi i wymiany informacji osób zamieszczających treści w tego rodzaju serwisach i sieciach.

Istotne natomiast jest podnoszenie świadomości użytkowników tego rodzaju serwisów, w tym użytkowników małoletnich: uświadamianie im korzyści, ale także zagrożeń płynących z korzystania z tego rodzaju serwisów czy sieci i możliwych środków zapobiegania zagrożeniom w środowisku cyfrowym, czyli położenie odpowiedniego nacisku na edukację medialną. Zdaniem Rządu RP koniecznym jest również wspieranie projektów podnoszących świadomość wartości własności intelektualnej oraz zasad stosowania przepisów prawa autorskiego, a także szkodliwości naruszeń praw własności intelektualnej.

8. Jaki będzie wpływ dalszego rozwoju technologicznego (np. przetwarzanie w chmurze) na dystrybucję treści audiowizualnych, w tym dostarczanie treści do wielu urządzeń i możliwość uzyskania przez klientów dostępu do treści niezależnie od miejsca, w którym się znajdują?

Dalszy rozwój technologiczny nie powinien mieć wpływu na regulację usług medialnych. Już obecnie mamy do czynienia z sytuacją, gdzie treści audiowizualne mogą być rozpowszechniane równocześnie za pomocą różnych kanałów dystrybucji i być odbierane na różnych urządzeniach. Z punktu widzenia technicznego, przy założeniu istnienia systemów dostępu warunkowego miejsce przechowywania treści powinno być bez znaczenia dla uprawnionego i użytkownika.

Warto w związku z tym zagadnieniem zastanowić się jednak nad tym, jak powinno wyglądać określenie pól eksploatacji utworu tak, by możliwe było dystrybuowanie go na jak największej liczbie platform technologicznych, za pomocą których usługi te są dostarczane.

9. W jaki sposób technologia może ułatwić udostępnianie praw autorskich? Czy rozwój systemów identyfikacji utworów audiowizualnych i baz danych dotyczących własności praw autorskich ułatwi ich udostępnianie w przypadku internetowej dystrybucji tych utworów? Jaką ewentualnie rolę może w tym zakresie odegrać Unia Europejska?

Stworzenie baz danych oraz systemów identyfikacji praw autorskich jest pożądane, chociaż bardzo trudne. Bazy powinny odzwierciedlać prawa do eksploatacji poszczególnych utworów w odniesieniu do uprawnionych, terytorium i pól korzystania.

Wiele problemów związanych z udostępnianiem utworów w świecie cyfrowym jest związanych z brakiem wystarczającej informacji o utworach. Przykładowo trudności, które dotyczą identyfikacji lub odnalezienia podmiotów praw autorskich dotyczące dzieł osieroconych są spowodowane przez brak danych dotyczących tożsamości lub miejsca zamieszkania uprawnionych. Nie wszystkie utwory audiowizualne zawierają oznaczenia wskazujące na autorstwo lub własność autorskich praw majątkowych. Oznaczenia umieszczone na utworach również mogą nie odzwierciedlać aktualnego stanu własności praw. Jednocześnie publiczny dostęp do danych zawierających informacje o własności majątkowych praw autorskich jest utrudniony, ze względu na brak konieczności rejestracji utworów.

Rząd RP opowiada się za tworzeniem mechanizmów zachęcających do dostarczania i gromadzenia danych dotyczących praw autorskich w sposób publicznie dostępny. Istnienie takich rejestrów jest znacznym ułatwieniem dla użytkowników poszukujących właścicieli praw, obniża koszty zarządzania prawami oraz upraszcza działania prowadzące do uzupełniającego nabywania praw na nowych polach eksploatacji.

Wprowadzenie ustawowego obowiązku rejestrowania utworów jest niezgodne z prawem międzynarodowym, w tym Konwencją Berneńską o ochronie dzieł literackich i artystycznych. Nie jest jednak zabronionym wprowadzanie środków zachęcających właścicieli praw do dobrowolnego udostępniania informacji dotyczących własności praw autorskich oraz warunków licencjonowania. Właściciele autorskich praw majątkowych, w przypadku posiadania cyfrowych kopii utworów, mogą również być zachęceni do umieszczania przydatnych informacji w ramach systemów DRM (*Digital Rights Management*). Do systemów tych mogą być dołączane obszerne bazy danych wspomagające ustalanie własności i monitorowanie wykorzystywania utworów audiowizualnych w Internecie. Systemy te mogą w znaczący sposób ułatwiać efektywne uzupełniające nabywanie praw, umożliwiające eksploatację utworów audiowizualnych w środowisku *online*.

Właściciele praw mogą być zachęceni do dobrowolnej rejestracji informacji o prawach autorskich w bazach danych zakładanych i prowadzonych w celu dostarczania informacji dotyczącej prawnego statusu utworów. Rejestry takie mogą być tworzone przez podmioty publiczne lub prywatne. Przykładem bazy zawierającej informacje dotyczące utworów

audiowizualnych prowadzonej przez podmiot prywatny jest rejestr Cinando zawierający informacje o filmach, dostępny poprzez stronę internetową www.cinando.com.

W tym kontekście ważną rolę odgrywają również organizacje zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i pokrewnymi, które są upoważnione do licencjonowania utworów na określonych polach eksploatacji. Biorąc pod uwagę, że organizacje te w naturalny sposób posiadają informacje odnoszące się do utworów które reprezentują, powinny one być kluczowym elementem tworzenia systemów dobrowolnej rejestracji utworów.

Rolą UE może być stworzenie mechanizmów finansowych ułatwiających powstawanie dobrowolnych rejestrów. Komisja Europejska może również wprowadzić zalecenia dotyczące zakresu gromadzonych w bazach i rejestrach informacji.

10. Czy obecnie stosowane modele finansowania i dystrybucji filmów, oparte na rozłożeniu w czasie eksploatacji za pośrednictwem platform i na terytorialnych wariantach dystrybucji, są nadal właściwe w kontekście internetowych usług audiowizualnych? Jak można ułatwić internetową dystrybucję starszych filmów, które nie są już objęte umową na wyłączność, w całej UE?

Modele finansowania i dystrybucji filmów oparte na rozłożeniu w czasie eksploatacji za pośrednictwem platform są nadal właściwe w kontekście stosowanych modeli finansowania produkcji audiowizualnej (kinematograficznej). Utwory audiowizualne tj. programy telewizyjne, filmy dokumentalne, które nie są dystrybuowane w kinach, również są dystrybuowane w sposób zakładający istnienie okien czasowych na poszczególnych platformach (np. telewizje płatne oraz IPTV przed telewizjami free-to-air i otwartym Internetem). Dystrybucja utworów audiowizualnych na platformach internetowych nie zapewnia jeszcze obecnie wpływów na poziomie analogicznym do dystrybucji kinowej lub dystrybucji na płatnych platformach telewizyjnych.

Rząd Polski opowiadając się za wprowadzeniem zasady neutralności technologicznej jednocześnie podtrzymuje, iż w duchu stosowania zasady swobody kontraktowej prawo autorskie powinno umożliwiać uprawnionym optymalizację zwrotu poniesionych na produkcję nakładów jak również uzyskiwanych z tytułu eksploatacji wpływów i zysków. Ingerencja w zasady dotyczące dystrybucji może godzić w zasadę swobody umów.

11. Czy należy zakazać państwom członkowskim utrzymywania lub wprowadzania wiążących prawnie okresów eksploatacji w związku z finansowaniem produkcji filmów przez państwo?

Systemy wspierania produkcji kinematograficznej i audiowizualnej przez państwo oparte są najczęściej na zasadach kredytowania produkcji lub udzielania zwrotnych pożyczek. Muszą więc zapewniać optymalny zwrot uzyskanego wsparcia. Niemniej jednak sposób zapewnienia tego zwrotu powinien zostać pozostawiony do uzgodnień podmiotów organizujących produkcję czyli producentów z dystrybutorami. Pomoc powinna być udzielana po weryfikacji składanych wniosków o dofinansowanie zawierających biznes plan.

12. Jakie środki należy podjąć w celu zapewnienia udziału lub wyeksponowania utworów europejskich w katalogu programów oferowanych przez dostawców audiowizualnych usług medialnych na żądanie?

Należy zachęcać dostawców do należytego promowania i eksponowania utworów europejskich w ich katalogach. Próba narzucenia procentowej kwoty programowej jako narzędzie promowania utworów europejskich (a więc zapewnia bezpośredniego wsparcia dla

przemysłu filmowego ze strony dostawców VOD) w przypadku usług na żądanie spotkała się w RP z ogromnym sprzeciwem i oporem dostawców usług medialnych. Zdecydowano się więc na zaproponowanie łagodniejszych środków służących promowaniu takich utworów, ale zgodnych z postanowieniami dyrektywy 2010/13/UE o audiowizualnych usługach medialnych.

13. Jaka jest Państwa opinia na temat możliwych zalet i wad ujednoczenia praw autorskich w UE poprzez wprowadzenie obszernego kodeksu praw autorskich?

Prawo autorskie jest już obecnie przedmiotem harmonizacji na płaszczyźnie europejskiej, chociaż w ocenie Rządu RP harmonizacja ta jest niepełna. Znacząca część zasadniczych z punktu widzenia prawa autorskiego kwestii została również poddana orzecznictwu TSUE (np. pojęcie utworu). Prawo autorskie jest również w znaczący sposób zharmonizowane na płaszczyźnie międzynarodowej.

Pomysł europejskiego kodeksu prawa autorskiego jest warty dyskusji, niemniej jednak użyteczność, właściwość i zakres przedmiotowy europejskiego kodeksu praw autorskich powinny być poddane pogłębionej analizie. Zaletą mogłoby być zniwelowanie podstawowych różnic pomiędzy krajowymi systemami prawnymi, ułatwienie obrotu pomiędzy podmiotami z różnych państw członkowskich, większa przejrzystość prawa w przypadku koprodukcji. W szczególności ujednoczeniu powinny zostać poddane regulacje dotyczące autorstwa/współautorstwa utworu audiowizualnego oraz zasady dotyczące cesji praw. Kodeks powinien w najwyższym możliwym stopniu uwzględniać odmienne tradycje prawne państw członkowskich UE.

Optymalnym do przyjęcia byłby kodeks, który oznaczałby scalenie, uspojnienie i uzupełnienie istniejącego korpusu dyrektyw. Formą prawną kodeksu byłoby Rozporządzenie (stosowanie bezpośrednie w krajowych porządkach prawnych). Kodeks musiałby objąć zagadnienia podstawowe: przedmiot, podmiot, dozwolony użytek i być może umowy prawa autorskiego.

Przedmiotem rozważań towarzyszącym pracom nad kodeksem musiałby być zakres obowiązywania zasady terytorialności.

14. Jaka jest Państwa opinia na temat wprowadzenia opcjonalnego jednolitego unijnego tytułu praw autorskich? Jakie cechy powinien mieć jednolity tytuł, również w odniesieniu do praw krajowych?

Odrębny unijny tytuł prawny byłby potrzebny by móc cieszyć się ochroną prawno autorską na terytorium całej UE. Ochrona takowa jest jednak już teraz zapewniona przez przepisy międzynarodowe. Jednocześnie zgodnie z jedną podstawowych zasad wprowadzonych przez Konwencję Berneńską prawa autorskie powstają z chwilą ustalenia utworu w jakiegokolwiek postaci bez obowiązku rejestracji. (odmiennie niż w przypadku znaków towarowych i wzorów przemysłowych).

Wprowadzenie jednolitego unijnego tytułu praw autorskich istniejącego obok praw poszczególnych porządków prawnych powinno zostać poddane pogłębionej analizie, gdyż system taki istniałby równolegle do systemów krajowych, co rodziłoby problemy związane z ustaleniem wzajemnej ich relacji, w tym np. zakresu dozwolonego użytku stanowiącego granice swobody korzystania osób trzecich.

Zdaniem Rządu RP wprowadzenie jednolitego tytułu może doprowadzić do skomplikowania sytuacji prawnej, szczególnie w przypadku zachowania odrębnych regulacji

państw członkowskich, przy czym zachowanie tradycji prawnych poszczególnych państw członkowskich wydaje się konieczne.

Aby tytuł taki mógł być zgodny z Konwencją Berneńską uzyskanie praw wynikających z niego nie mogłoby być powiązane z obowiązkową rejestracją. Tytuł co do którego uzyskania byłaby wymagana rejestracja musiałby funkcjonować równolegle do tytułu wynikającego z prawa krajowego.

Nie są również jasne skutki organizacyjne wprowadzenia jednolitego tytułu tj. czy uzyskanie tytułu wymagałoby po stronie uprawnionego podjęcia określonych wysiłków organizacyjnych, a także jakie byłyby konieczne instytucjonalne, organizacyjne i finansowe warunki funkcjonowania systemu zapewniającego istnienie takiego tytułu.

W opinii Rządu RP wprowadzenie opcjonalnego jednolitego unijnego tytułu praw autorskich doprowadzi do zwiększenia znaczenia orzeczeń TSUE w interpretacji prawa autorskiego, co niesie za sobą ryzyko ignorowania tradycji prawnych poszczególnych państw członkowskich.

15. Czy w dziedzinie produkcji utworów audiowizualnych konieczna jest harmonizacja pojęcia autorstwa lub przeniesienia praw w celu ułatwienia trans granicznego licencjonowania utworów audiowizualnych w UE?

Harmonizacja pojęcia autorstwa/ współautorstwa utworów audiowizualnych wpłynęłaby na zwiększenie stanu pewności prawnej i ułatwiłaby obrót prawami w aspekcie transgranicznym. Stanowisko Rządu RP w tym zakresie zostało przedstawione w odpowiedzi na pytanie 2.

16. Czy na poziomie europejskim konieczne jest zapewnienie autorom utworów audiowizualnych niezbywalnego prawa do wynagrodzenia w celu zagwarantowania proporcjonalnego wynagrodzenia za wykorzystywanie ich utworów w Internecie po przeniesieniu przez nich prawa publicznego udostępniania (making available). Jeżeli tak, to czy tego rodzaju wynagrodzeniem powinny obowiązkowo zarządzać organizacje zbiorowego zarządzania?

Zdaniem Rządu RP konieczne jest zapewnienie, aby każdy komercyjny akt eksploatacji utworów w Internecie zapewniał proporcjonalne wynagrodzenie dla pierwotnie uprawnionego twórcy lub wykonawcy (przez płatność bezpośrednią, ryczałtową, wpływy z reklamy lub inne modele biznesowe).

System niezbywalnego prawa do wynagrodzenia, zarządzanego przez organizację zbiorowego zarządzania jest najlepszym rozwiązaniem i powinien obejmować wszystkie a nie tylko wybrane pola eksploatacji. W tym celu można wykorzystać już istniejącą konstrukcję z Art. 5 dyrektywy 2006/115/WE w sprawie prawa najmu i użyczenia, obejmując jej zakresem nie tylko najem egzemplarzy, ale również inne ekonomicznie istotne pola eksploatacji, w tym prawo do publicznego udostępniania utworów (making available).

Organizacje zbiorowego zarządzania, reprezentując interesy wielu lub wszystkich uprawnionych zapewniają lepsze i skuteczniejsze zarządzanie prawami niż mogliby to robić pojedynczy twórcy. Z drugiej strony, w sytuacji lawinowej eksploatacji dzieł w środowisku cyfrowym, znacznie ułatwiają użytkownikom nabywanie praw, a także gwarantują legalność i pewność prawną korzystania.

Zdaniem Rządu RP niezbywalność prawa do wynagrodzenia pozwala zapewnić wyrównanie z natury słabszej pozycji negocjacyjnej twórców i zapewnienie im udziału w sukcesie utworu poprzez między innymi przeciwdziałanie wywieraniu presji na cesję praw do wynagrodzenia łączonego z określonymi formami eksploatacji.

Uprawnienie do niezbywalnego wynagrodzenia powinno przysługiwać twórcom utworów audiowizualnych niezależnie od przeniesienia praw wyłącznych. Powinno obejmować zamknięty katalog podmiotów uprawnionych uznanych za współtwórców utworów audiowizualnych, poszerzony przynajmniej o twórcę utworów muzycznych istniejących uprzednio, a włączonych do utworu audiowizualnego.

17. Jakie byłyby koszty i korzyści wynikające z wprowadzenia takiego prawa dla wszystkich zainteresowanych stron w łańcuchu wartości, w tym konsumentów? W szczególności, jaki byłby jego wpływ na transgraniczne licencjonowanie utworów audiowizualnych?

Podstawowa korzyść to zapewnienie pewności prawnej w obrocie transgranicznym. Stabilność systemu musiałaby zostać zapewniona przez gwarancje zawarte w umowach o wzajemnej reprezentacji zawieranych przez organizacje zbiorowego zarządzania.

Wprowadzenie niezbywalnego prawa do wynagrodzenia powinno nagradzać autorów w sposób proporcjonalny do rzeczywistej eksploatacji utworów.

18. Czy na poziomie europejskim konieczne jest zapewnienie *wykonawcom* utworów audiowizualnych niezbywalnego prawa do wynagrodzenia w celu zagwarantowania proporcjonalnego wynagrodzenia za wykorzystywanie w Internecie utworów, w których wystąpili, po przeniesieniu przez nich prawa wiadomości publicznego udostępniania (making available)? Jeżeli tak, to czy tego rodzaju wynagrodzeniem powinny obowiązkowo zarządzać organizacje zbiorowego zarządzania?

Wykonawcy powinni mieć zapewniony proporcjonalny udział w dochodach z tytułu eksploatacji utworów audiowizualnych. Udział ten powinien być zagwarantowany na zasadzie niezbywalnego prawa do wynagrodzenia za wykorzystywanie utworów na wszystkich polach eksploatacji, również w Internecie. Wynagrodzeniem tym powinny zarządzać organizacje zbiorowego zarządzania.

Należy zwrócić uwagę, iż obecnie ochrona artystycznych wykonań nie jest ujednoczona w skali UE. Konsekwencją tego jest zróżnicowanie zasad wynagradzania na poszczególnych terytoriach państw członkowskich oraz zasad działania organizacji zbiorowego zarządzania reprezentujących artystów wykonawców.

19. Jakie byłyby koszty i korzyści wynikające z wprowadzenia takiego prawa dla wszystkich zainteresowanych stron w łańcuchu wartości, w tym konsumentów? W szczególności, jaki byłby jego wpływ na transgraniczne licencjonowanie utworów audiowizualnych?

Podstawową korzyścią byłoby zapewnienie pewności prawnej w obrocie transgranicznym. Dodatkowo stymulowałyby to rozwój twórczości i przyczyniałyby się do budowania gospodarki opartej na wiedzy, w której ważną rolę odgrywa kapitał intelektualny, zarówno o charakterze ekonomicznym jak i twórczym.

20. Czy istnieją inne środki umożliwiające zapewnienie autorom i wykonawcom godziwego wynagrodzenia? Jeżeli tak to jakie to są środki?

Istnieje pilna potrzeba harmonizacji praw majątkowych przysługujących twórcom utworów audiowizualnych. Doświadczenia pokazują bowiem, że w przypadku gdy prawo do wynagrodzenia zostało zidentyfikowane na poziomie europejskim, twórcy czerpali korzyści z większej ochrony prawnej i przejrzystości przysługujących im uprawnień.

Zdaniem Rządu RP konieczne jest wprowadzenie na poziomie europejskim niezbywalnego prawa do wynagrodzenia dla twórców utworów audiowizualnych z tytułu publicznego udostępniania tych utworów (*making available*). Wynagrodzenie to powinno być oparte na przychodach generowanych w eksploatacji online i pobierane od ostatniego/finalnego dystrybutora. Prawo do wynagrodzenia powinno być zarządzane poprzez organizacje zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i pokrewnymi.

21. Czy konieczne są zmiany legislacyjne w celu pomocy instytucjom dziedzictwa filmowego w pełnieniu zadań leżących w interesie publicznym? Czy wyjątki określone w art. 5 ust. 2 lit. c) (zwielokrotnianie w celu zachowania w bibliotekach) i w art. 5 ust. 3 lit. n) (konsultacje na miejscu dla naukowców) dyrektywy 2001/29/WE należy zmienić w celu zagwarantowania europejskim instytucjom dziedzictwa filmowego pewności prawnej w ich codziennej działalności?

22. Jakie inne środki można wziąć pod uwagę?

Zdaniem Rządu RP konieczne jest włączenie instytucji dziedzictwa filmowego do grona beneficjentów przyszłej dyrektywy regulującej status i korzystanie z dzieł osieroconych. Zasoby polskich instytucji dziedzictwa filmowego, w tym w szczególności Filtoteki Narodowej zawierają znaczącą ilość dzieł, co do których nie można zidentyfikować lub zlokalizować właścicieli autorskich praw majątkowych.

Wyjątki dotyczące zwielokrotniania w celu uzupełniania, zachowania i ochrony zbiorów w bibliotekach oraz konsultacji w miejscu w celach badawczych i poznawczych gwarantują wystarczający zakres korzystania z utworów zapewniający równowagę z punktu widzenia zabezpieczenia interesów autorów z jednej strony, a z drugiej producentów lub wydawców.

23. Na jakie problemy napotykają w praktyce osoby niepełnosprawne w uzyskaniu dostępu do medialnych usług audiowizualnych w Europie na równych zasadach z innymi?

24. Czy warunki ramowe w dziedzinie praw autorskich wymagają dostosowania w celu podniesienia dostępności utworów audiowizualnych dla osób niepełnosprawnych?

Osoby niepełnosprawne napotykają najczęściej na problem wykluczenia. Nie są bowiem atrakcyjną grupą docelową dla dostawców usług medialnych, którzy muszą ponosić dodatkowe koszty w związku z udostępnianiem im oferty audiowizualnej (związane np. z audiodeskrypcją, napisami, lektorem języka migowego). Dodatkowo ograniczony jest potencjał osób niepełnosprawnych jako odbiorców reklam.

Zgodnie z przepisem art. 5.3 b) Dyrektywy 2001/29/EC państwa członkowskie mogą wprowadzić do krajowych porządków prawnych dozwolony użytek utworów na rzecz osób niepełnosprawnych. W dyrektywie nie jest zdefiniowane jakiego rodzaju niepełnosprawność może być objęta dozwolonym użytkowaniem, jednak w odniesieniu do utworów audiowizualnych jedną z najbardziej istotnych grup osób niepełnosprawnych korzystających z utworów są niewidomi i niedowidzący oraz głuchoniemi. W ocenie Rządu Polskiego ogólnie określone w dyrektywie zasady dotyczące dozwolonego użytku mogą być niewystarczające dla zapewnienia faktycznej dostępności utworów audiowizualnych dla wskazanych grup osób niepełnosprawnych.

Bez odpowiednich uregulowań prawnych nie ma naturalnej zachęty dla dostawców do ułatwiania czy wręcz umożliwiania osobom niepełnosprawnym dostępu do audiowizualnych usług medialnych. Z punktu widzenia regulacji rynku medialnego jednym ze sposobów

regulacji mogłoby być nakładanie na dostawców określonych kwot katalogowych, a więc określanie, jaki zakres audycji spośród oferowanych winien być dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych.

W obszarze prawa autorskiego konieczne jest zarówno zachowanie możliwości udostępniania utworów audiowizualnych jakie niosą ze sobą modele licencyjne oraz mechanizmów związane z korzystaniem z utworów na zasadzie dozwolonego użytku.

25. Jakie korzyści przyniesie w praktyce ujednoczenie w Europie wymogów dotyczących dostępności audiowizualnych usług medialnych w Internecie?

Ujednoczenie wymogów dotyczących dostępności audiowizualnych usług medialnych w Internecie wprowadziłoby większą przejrzystość działania dostawców w skali całej Unii Europejskiej. Ułatwiłoby to również kontrolę przestrzegania zasad konkurencji między dostawcami z poszczególnych państw członkowskich. Korzyścią dla użytkowników byłby dostęp do szerszej oferty programowej i większej liczby serwisów VOD, ale mogłoby to się wiązać z utrudnieniem rozwoju tych usług w krajach, w których rynek usług VOD jest słabiej rozwinięty.

26. Jakie inne działania należy rozważyć w celu podniesienia w całej Europie dostępności udostępnionych treści?

Komisja Europejska powinna objąć swoimi programami finansowanie działań związanych z udostępnianiem treści audiowizualnych na platformach cyfrowych, jednocześnie zapewniając odpowiednie wynagradzanie twórców utworów audiowizualnych. Ułatwianie dostępu do treści powinno być połączone z zachowaniem odpowiedniego poziomu ochrony prawnego autorskiej.

Wspieranie projektów prowadzących do budowania legalnej oferty treści audiowizualnych jest jedną z podstawowych metod ograniczania zjawiska piractwa filmów, programów telewizyjnych oraz innych treści audiowizualnych.

W zakresie obszaru związanego z zarządzaniem prawami autorskimi konieczne jest zapewnienie regulacji normujących efektywne i przejrzyste funkcjonowanie organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i pokrewnymi.

Konieczne wydaje się także silniejsze wspieranie projektów digitalizacyjnych, w szczególności poprzez umożliwienie udziału w tym procesie na jasnych i jawnych regułach podmiotów prywatnych (także na poziomie regionalnym i lokalnym). Winno to prowadzić do przyspieszenia digitalizacji, przyczyniając się do zwiększenia dostępu do treści audiowizualnych za pośrednictwem sieci, w tym zwłaszcza portalu Europeana. Wiąże się to z koniecznością znalezienia takiego modelu, który pozwoliłby na wykorzystywanie instrumentów partnerstwa publiczno-prywatnego także w tych państwach, w których rynek potencjalnych odbiorców zdigitalizowanych treści jest stosunkowo niewielki, a w konsekwencji istnieją mniejsze szanse na znalezienie partnerów prywatnych zainteresowanych udziałem w digitalizacji.

V. UZASADNIENIE STANOWISKA RZĄDU

Obecny kształt *acquis communautaire* w zakresie prawa autorskiego nie jest dostosowany do rozwoju technologicznego w sektorze audiowizualnym. Wobec coraz szybszego rozwoju nowych technologii stworzenie w Europie jednolitego rynku dla korzystania online z dzieł audiowizualnych jest niezwykle ważną kwestią. W *Zielonej księdze dotyczącej dystrybucji*

utworów audiowizualnych w Internecie w Unii Europejskiej: możliwości i wyzwania związane z jednolitym rynkiem cyfrowym KE zidentyfikowała przeszkody w tworzeniu jednolitego rynku dla korzystania online z dzieł audiowizualnych oraz działania, które mają ułatwiać transgraniczne licencjonowanie utworów. Identyfikacja istniejących przeszkód oraz analiza możliwych rozwiązań jest niezbędna w przypadku dalszego rozwoju jednolitego rynku cyfrowego.

W dokumencie przytoczono przyczyny rozdrobnienia rynku internetowego m.in.: bariery technologiczne, złożony proces licencjonowania praw autorskich, przepisy dotyczące okresów eksploatacji oraz brak pewności prawnej odczuwany przez dostawców usług. Szczególnie ważną kwestią, którą należy wziąć pod uwagę są zasady nabywania praw do utworu audiowizualnego przez jego producenta oraz kwestia niezbywalnego wynagrodzenia dla współtwórców utworu audiowizualnego. Wynagrodzenie to miałoby przede wszystkim za zadanie wyrównanie słabszej pozycji negocjacyjnej twórców i zapobieżenie wywieraniu presji przez producentów lub inwestorów na przeniesienie wszystkich praw majątkowych.. Wykonawcy również powinni mieć zapewniony udział w dochodach z tytułu korzystania z utworów audiowizualnych, również na zasadzie niezbywalnego prawa,

Niezwykle ważne z punktu widzenia praw autorskich jest wprowadzenie, wspólnego dla wszystkich państw UE katalogu twórców i współtwórców utworu audiowizualnego, którym przysługują prawa autorskie związane z tym utworem. Korzystne mogłoby być również przeprowadzenie harmonizacji przepisów dotyczących podmiotów pierwotnie nabywających prawa do utworu audiowizualnego. Obecnie bowiem w większości państw członkowskich nabywanie praw autorskich przez producenta utworu audiowizualnego nie ma charakteru pierwotnego, choć prawo europejskie nie wyklucza uznania producenta za pierwotnego nabywcę praw.

Bardzo istotną kwestią jest rozwijanie legalnej oferty w Internecie. Ograniczenie dostępu do utworów w środowisku cyfrowym nie powinno wynikać z różnic w obowiązującym prawie.

Należy również dogłębnie zanalizować zalety i wady wprowadzenia jednolitego unijnego tytułu praw autorskich. Może to bowiem jeszcze bardziej skomplikować sytuację prawną, przy czym konieczne jest zachowanie tradycji prawnych poszczególnych państw członkowskich.

Z punktu widzenia polityki audiowizualnej, mając na uwadze cele Zielonej Księgi, ważne jest, by zapewnić użytkownikom jak najszerszy dostęp do oferty zawierającej europejskie utwory audiowizualne.

Na poparcie zasługuje stwierdzenie Komisji, iż pluralizm, różnorodność kulturowa i językowa oraz ochrona małoletnich to tylko najważniejsze z celów użyteczności publicznej objętych przepisami ustawodawstwa UE, w szczególności dyrektywy o audiowizualnych usługach medialnych oraz programu MEDIA. Sektor audiowizualny nie może być bowiem pozostawiony działaniu wyłącznie sił rynkowych. Jednym z najważniejszych aspektów w świetle ww. dyrektywy jest zapewnienie należytej ochrony małoletnim, jak również możliwości swobodnego dostępu do usług medialnych na jednolitym rynku cyfrowym osobom niepełnosprawnym. Bez interwencji i systemu zachęt dla dostawców tego rodzaju usług pewne grupy użytkowników mogą być odcięte od szerokiej oferty programowej, a sama oferta może być znacznie uboższa.

Próby interwencji nie powinny być jednak podejmowane w stosunku do tych rodzajów usług, w których treści tworzone są przez samych użytkowników korzystający z prawa do swobody wypowiedzi i wymiany informacji (user-generated content).

V. STANOWISKO PARTNERÓW SPOŁECZNYCH

Komunikat, został poddany konsultacjom z organizacjami zbiorowego zarządzania, instytucjami kultury, organizacjami zrzeszającymi użytkowników praw i innymi podmiotami, których działalność obejmuje zagadnienia poruszone w tym dokumencie. Został też zamieszczony na stronie internetowej Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Do Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego wpłynęło wiele uwag od podmiotów zaangażowanych w kwestie związane z prawem autorskim i prawami pokrewnymi. Zainteresowani zgadzali się ze stwierdzeniem, że sektor audiowizualny w znacznym stopniu przyczynia się do rozwoju gospodarczego państw UE. W związku z tym niezwykle ważne jest likwidowanie barier oraz zapewnienie jego rozwoju. Jako jedną z tych barier wskazywano brak pełnej harmonizacji przepisów prawa autorskiego i praw pokrewnych w UE. Najważniejszą konsekwencją powyższego jest bowiem brak pewności prawnej wśród producentów i dostawców usług audiowizualnych oraz fragmentaryzacja rynku.

Podnoszono też kwestię braku powszechnie dostępnej, ogólnoeuropejskiej bazy danych o podmiotach uprawnionych do rozpowszechniania dzieł audiowizualnych na poszczególnych polach eksploatacji oraz brak dostosowania przepisów do nowych technologicznie form rozpowszechniania.

Kolejnym problemem było różnicowanie oferty przez dostawców usług medialnych w stosunku do poszczególnych rynków krajowych. W przedstawionych opiniach podkreślano, iż w efekcie uniemożliwia to konsumentom swobodny dostęp do utworów audiowizualnych. Podnoszono również konieczność rozszerzenia zasady państwa pochodzenia, określonej w dyrektywie satelitarno – kablowej (93/83/EWG z dnia 27 września 1993 r.) na nadania internetowe. Określiłoby to jakiemu porządkowi prawnemu podlega dany nadawca internetowy. Pojawiały się jednak również głosy, że rozszerzenie powyższej zasady może mieć również negatywne konsekwencje. Podkreślano, iż istnieje ryzyko, że Polska stanie się wówczas głównie importerem twórczości zagranicznej, z uwagi na to, że polskie utwory nie będą atrakcyjne dla odbiorców z innych państw członkowskich, natomiast Polacy chętnie będą korzystać z utworów zagranicznych. Ponadto jeżeli rozszerzenie powyższej zasady oznaczałoby całkowite zniesienie terytorialności miałyby to trudne do przewidzenia konsekwencje.

W opinii podmiotów konsultowanych istotnym ograniczeniem rozwoju jednolitego rynku cyfrowego jest brak systemu transgranicznego licencjonowania utworów, z uwagi na to że funkcjonujące obecnie w UE zasady mają charakter krajowy. Powoduje to, że podmioty zajmujące się dystrybucją utworów audiowizualnych muszą zawierać umowy z organizacjami zbiorowego zarządzania w każdym państwie osobno, co znacznie zwiększa koszty. Pojawiały się również głosy, że głównym problemem nie jest sam wysiłek natury administracyjnej związany z pozyskiwaniem praw na terytorium wielu krajów, ale brak należytych wpływów z reklam finansujących poniesione nakłady, jako że reklamy nastawione są na rynki krajowe.

W przedstawionych opiniach podkreślano, iż należy pamiętać, że wprowadzenie jednolitego systemu licencjonowania musi odbyć się z poszanowaniem interesu twórców i podmiotów uprawnionych z tytułu praw pokrewnych. Wszelkie zagadnienia związane z podniesieniem poziomu ochrony autorów i artystów wykonawców powinny być jednak poprzedzone szczegółową analizą ekonomiczną, w jaki sposób takie zmiany wpłyną na funkcjonowanie rynku usług audiowizualnych.

Podkreślano znaczenie niezbywalności prawa do wynagrodzenia zarówno w odniesieniu do twórców jak i artystów wykonawców, obejmującego wszystkie pola eksploatacji oraz przedstawiano zalety zarządzania takim prawem przez organizacje zbiorowego zarządzania (głównie fakt, że w indywidualnych negocjacjach autor ma słabszą pozycję). Korzystne byłoby również wprowadzenie jednolitego w całej UE systemu takiego wynagrodzenia.

Zdaniem niektórych partnerów społecznych barierę w rozwoju jednolitego rynku cyfrowego stanowi nadmierna złożoność przepisów dotyczących praw autorskich i praw pokrewnych. Powinien zostać wprowadzony prostszy system zarządzania prawami autorskimi i pokrewnymi, a co za tym idzie ułatwienie ogólnoeuropejskiego licencjonowania w sektorze audiowizualnym. Zjawiskiem pożądanym jest, aby system taki cechował się jednolitością i neutralnością technologiczną.

Większość podmiotów podkreślała zalety wprowadzenia unijnego kodeksu praw autorskich. Pozwoliłoby to zbliżyć do siebie ustawodawstwa poszczególnych państw, a także praktykę ich stosowania. Sceptycznie jednak podchodzono do wprowadzenia jednolitego tytułu praw autorskich, z uwagi na możliwe trudności z jego funkcjonowaniem.

Część opinii postulowała wprowadzenie minimalnego katalogu wyjątków i ograniczeń, które musiałyby być implementowane do przepisów krajowych. Ponadto powinna zostać ujednolicona praktyka stosowania wyjątków i ograniczeń w poszczególnych krajach.

Organizacje nadawcze powinny mieć zagwarantowaną ochronę nadań przed piractwem, dostosowaną do warunków technicznych i rynkowych. Europejski sektor audiowizualny potrzebuje odpowiedniego wsparcia aby sprostać międzynarodowej konkurencji. Jednak obecnie istniejące środki w celu promocji europejskiej kinematografii uznawane były za wystarczające.

Podnoszono konieczność nowelizacji dyrektywy o najmie i użyczeniu oraz dyrektywy satelitarno-kablowej, jako że nie nadążają za zmianami technologicznymi, w szczególności zaś za rozwojem Internetu (usługa VOD powinna być uznana za formę wypożyczenia nośnika).

VI. WNIOSKI

Rząd Rzeczypospolitej Polskiej, doceniając wkład Komisji w identyfikację najistotniejszych kwestii w zakresie dystrybucji utworów audiowizualnych w Internecie w Unii Europejskiej oraz możliwości i wyzwań związanych z jednolitym rynkiem cyfrowym, uważa, że dyskusja oraz wymiana doświadczeń na ten temat jest potrzebna. Przedstawiciel Polski powinien w takiej debacie brać udział.

Rząd Rzeczypospolitej Polskiej upoważnia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, do przedstawienia powyższego stanowiska na forum instytucji UE.